

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська
конференція здобувачів вищої освіти і молодих
учених**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

*Кафедра філософських і соціологічних студій та
соціокультурних практик*

Співорганізатори:

Південно-Українське відділення
Соціологічної асоціації України
Національний університет «Одеська політехніка»
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»
Міжнародний університет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VIII Всеукраїнська конференція здобувачів
вищої освіти і молодих учених
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ»
(17-19 листопада 2025 року)**

Одеса, 2025

УДК 001.895:005.8(082)
ББК 60я431

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
протокол № 7 від 09 грудня 2025 року*

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.

Рецензенти:

кандидатка філософських наук, доцентка, доцентка кафедри філософії, історії та політології
Національного університету «Одеська політехніка» *Наталія РИБКА*

кандидатка політичних наук, доцентка, доцентка кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін Міжнародного університету *Юлія МЕЛЬНИК*

У Збірнику матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Південноукраїнські наукові студії» представлено напрацювання учасників із різних регіонів України, об'єднаних спільною метою – осмислення сучасних наукових викликів та пошук інноваційних рішень у міждисциплінарному просторі. Конференція організована Державним закладом «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за участю кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, у співпраці з Південно-Українським відділенням Соціологічної асоціації України та провідними університетами країни – ЗВО-партнерами.

Матеріали збірника охоплюють широке коло тем, що відповідають актуальним потребам сучасного суспільства й науки. Серед них: трансформації українського соціуму, культурні та історичні процеси в контексті суспільно-політичних змін, філологічні студії в умовах цифровізації, розвиток креативних індустрій, філософія бізнесу та етичні виміри інновацій, екологічна філософія й концепції сталого розвитку, сучасні підходи до філософії здоров'я, інновації в освіті, проблеми політики та суспільного розвитку, а також виклики, пов'язані з критичним мисленням і логічною культурою XXI століття.

Збірник відображає високий рівень наукових досліджень молодих учених, сприяє розвитку міжвузівської наукової співпраці та формує простір для конструктивного діалогу між представниками різних освітніх і наукових галузей. Матеріали конференції можуть бути корисними для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, а також фахівців, що працюють у сфері соціальних, гуманітарних та освітніх наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

© ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», 2025

© Авторів матеріалів, 2025

Шакун Євгеній ФІЛОСОФІЯ БЕЗПЕКИ: ОСНОВНІ ПАРАДИГМИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	45
Овчаров Олександр ФЕНОМЕН ПРАЦІ Й ВІДЧУЖЕННЯ У ФІЛОСОФІЇ К. МАРКСА..	48
СЕКЦІЯ № 2. ІСТОРІЯ ТА КУЛЬТУРА В СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ	
Добролюбська Юлія ХРОНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ «КНИГИ ПРО ВЕЛИКЕ ЄДНАННЯ» КАН Ю-ВЕЯ У КОНТЕКСТІ ЙОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	52
Федорова Алла СТАРОВІРИ БУДЖАКА: МІЖ КОНФОРМІЗМОМ ТА НОНКОНФОРМІЗМОМ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ).....	56
Rybka Nataliia, Pecherskyi Ivan THE PHILOSOPHY OF ARTHUR SCHOPENHAUER AS PROJECTED ON MODERN GENERATIONS.....	59
Світлицька Віолета МИСТЕЦТВО МЕТАМОДЕРНУ: ФІЛОСОФСЬКА ПЕРСПЕКТИВА ТА КЛЮЧОВІ РИСИ.....	62
Габер Мохаммед Аль-Сейєд Аміна МЕТАМОДЕРН ЯК СУЧАСНА ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА.....	64
Начев Микола ПОШИРЕННЯ МЕТАМОДЕРНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	67
Неборак Олександра ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ...	71
Данільченко Анастасія КОЗАЦЬКЕ БАРОКО ЯК СТИЛЬ: ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА.....	75

З продовженням анексії, загроза для зникнення унікальної кримськотатарської етнонаціональної ідентичності лише зростає, адже російська експансія та ненависть до самобутності лишається однаково масштабною загрозою. Кримські татари розуміють загрозу яка панує над ними, тому осмислюють, що звільнення від гніту та досягнення власного етнонаціонального відродження зможуть досягти лише тоді, коли Крим повернеться під контроль України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боротьба кримських татар за повернення на Батьківщину (1956–1989 рр.) / С. Кульчицький. *Український історичний журнал*. 2018. №2. С. 75-109. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/179150> (дата звернення 22.11.2025).
2. Історія Криму. Коротка оповідь великого шляху / Гульнара Абдулаєва. Київ: Віхола, 2025. 224 с.
3. Культурно-освітня складова діяльності кримськотатарської спільноти в Україні / О. Щерба. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: Зб. наук. пр.* Львів, 2008. Вип. 23. С. 175-179. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/handle/123456789/25785> (дата звернення 22.11.2025).
4. Про корінні народи України: Закон України № 1616-IX / [Електронний ресурс] Верховна Рада України / Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20#Text> (дата звернення 21.11.2025).
5. Фірсов Р. М. Етапи репатріації кримських татар в Крим. *Вісник Київського міжнародного університету : збірник наукових статей*. Вип. 4 / ред. О. П. Іваницька. К. : КиМУ, 2005. 196 с. (Серія "Міжнародні відносини"). URL: <https://vmv.kymu.edu.ua/series/vmv/vipusk4/3.pdf> (дата звернення 22.11.2025).

ШАКУН ЄВГЕНІЙ

здобувач третього рівня вищої освіти, гр. АС3072-24
*Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна*

ФІЛОСОФІЯ БЕЗПЕКИ: ОСНОВНІ ПАРАДИГМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У добу, позначену зростанням глобальної взаємозалежності та невідпинним ускладненням соціальної реальності, феномен безпеки набуває особливої ваги. Ризикогенність стає не локальним винятком, а ключовою характеристикою буття, адже вона пронизує як індивідуальний досвід людини, так і макропроцеси цивілізаційного розвитку. Саме тому безпека сьогодні постає не

лише предметом міждисциплінарних досліджень, а й фундаментальною філософською проблемою, що поєднує екзистенційний, соціальний і глобальний виміри людського існування.

Філософські підходи до розуміння безпеки формувалися протягом століть, утворивши низку парадигм, які репрезентують різні способи тлумачення сутності безпеки та механізмів її забезпечення. Однією з найдавніших є онтологічна парадигма, у межах якої безпека осмислюється як умова впорядкованості буття. У античній думці Платона і Аристотеля безпека постає як фундаментальний принцип державного устрою і соціальної гармонії. Для Платона це втілення ідеї всезагального блага, тоді як Аристотель пов'язував безпеку з верховенством закону і політичною справедливістю. Тома Аквінський, коментуючи Аристотеля, підкреслював багатовимірність безпеки та зауважував, що «необхідно заснувати певну інституцію, що приймала б звіт про надходження й видатки та контролювала б залишкові кошти, а то державне майно розтягуватимуть і в державі запанує несправедливість» [6, с. 597]. Отже, в межах онтологічної парадигми безпека розуміється як впорядкованість і цілісність людського буття, що ґрунтується на гармонії між особою, суспільством і космічним порядком.

Поряд із цим формується екзистенційно-антропологічна парадигма, яка акцентує увагу на внутрішніх переживаннях людини. Стоїки вбачали безпеку у досягненні душевної рівноваги та незбентеженості, тобто такого стану душі, що забезпечує стійкість перед зовнішніми потрясіннями. «У чому полягає свобода?» - запитує Луцилій Анней Сенека – і пропонує таку відповідь: «Не слугувати жодній речі, жодній необхідності, жодному випадку; триматись на рівній нозі з фортуною» [5, с.167]. У XX столітті цей напрям отримує нове звучання в екзистенціалізмі, де мислителі (Ж.-П.Сартр, А.Камю) описують небезпеку як загрозу людській свободі існування. У цій парадигмі безпека постає як внутрішня інтегрованість, здатність до самоупорядкування та підтримання цілісності власного «Я».

У добу Модерну визначальним стає становлення політико-правової парадигми, у межах якої безпека осмислюється як основа суспільного договору та ключова умова легітимності влади. Філософи класичної традиції – Т.Гоббс, Р.Декарт, Г.Гроцій, І.Кант – розглядали безпеку як найвищу суспільну цінність, що виправдовує створення державних інституцій. Саме у Т.Гоббса безпека визначається не лише як фізичний захист, а як упорядкованість прав, законів і взаємних зобов'язань, що забезпечують можливість стабільного співіснування. Як підкреслює О.Дзьобань, «у своїй політичній теорії він виходив з уявлень про безпеку держави як основної політичної цінності, причому для її досягнення він використовує абсолютизм верховної державної влади, заснованої на непохитних підставах природного закону» [4, с. 161]. Політико-правова парадигма є ключовою для формування концептів суспільної безпеки, національної та державної безпеки.

Починаючи з XIX-XX століть, формується соціально-системна парадигма, що розглядає безпеку як властивість складних соціальних систем. Соціологічна концепція «вірогідного ризику» Н.Лумана, викладена у його праці «Поняття ризику» [2] та З.Баумана, висвітлена в роботі «Суспільство ризику: На шляху до нового модерну» [1] пропонують трактування безпеки як здатності системи пристосовуватися до постійних змін і невизначеності. Тут безпека пов'язана з механізмами самоорганізації, комунікації і гнучкого реагування на зовнішні загрози. Соціально-системна парадигма уможливорює осмислення безпеки як процесу, спрямованого на підтримання функціональності суспільства в умовах турбулентності.

Соціокультурно-аксіологічну парадигму безпеки обґрунтовують вітчизняні науковці В.Ананін та В.Горлинський, які зауважують: «безпека українського суспільства залежить від соціокультурної динаміки, зумовленої рухом в системі ціннісних орієнтацій у суспільній свідомості в бік утвердження ціннісних основ збереження незалежності і територіальної цілісності України та національної безпеки як ціннісної домінанти в умовах воєнного стану держави» [3, с. 45].

У сучасному глобалізованому світі все більшої ваги набуває цивілізаційно-глобальна парадигма, у межах якої безпека розглядається як умова існування не лише окремих держав чи груп, а й людства в цілому. Екологічні, воєнні, техногенні й інформаційні загрози набувають транснаціонального характеру, що вимагає формування універсальних принципів глобальної безпеки, здатних поєднати національні інтереси зі спільною відповідальністю за майбутнє планети.

Таким чином, філософія безпеки інтегрує різні парадигми, кожна з яких висвітлює особливий зріз багатовимірного феномену. Онтологічний, екзистенційний, політико-правовий, соціально-системний, соціокультурно-аксіологічний, цивілізаційно-глобальний виміри не протистоять один одному, а формують міждисциплінарне поле дослідження, у якому безпека постає одночасно станом, процесом, цінністю та умовою людського існування. У світі, позначеному невизначеністю та прискоренням ризиків, філософське осмислення безпеки стає необхідним інструментом формування стратегій адаптації, захисту й розвитку, здатних забезпечити життєстійкість особистості, суспільства і людства загалом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Beck Ulrich. Risikogesellschaft. Auf dem Weg in Eine Andere Moderne. Frankfurt a. M. : Suhrkamp, 1986, 396 p.
2. Luhmann Niklas. Der Begriff Risiko. In: Luhmann N. Soziologie des. Risikos. Berlin ; New York : Walter de Gruyter, 1991. P. 9-40.
3. Ананін В. Суспільство ризику: соціокультурний вимір безпеки. *Многоверсум. Філософський альманах*. 2023. Вип. 2(178). Том 1. С. 34-50.

4. Дзьобань О. П. Проблеми безпеки у договірній концепції Томаса Гоббса: аксіологічний аспект. *Стратегічні пріоритети*, №1(6), 2008 р. С.161-167. С.161.
5. Луцій Анней СЕНЕКА Моральні листи до Луцилія / Пер з лат. А. Содомора. К.: Основи. 1996.
6. Тома Аквінський. Коментарі до Арістотелевої «Політики»; пер. О. Кислюк. Київ : Основи, 2000. 796 с.

ОВЧАРОВ ОЛЕКСАНДР

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності

АЗ «Початкова освіта», факультет початкового навчання

Науковий керівник: **ПЕТИНОВА ОКСАНА**, докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

м. Одеса, Україна

ФЕНОМЕН ПРАЦІ Й ВІДЧУЖЕННЯ У ФІЛОСОФІЇ К. МАРКСА

Філософія К. Маркса посідає ключове місце у формуванні сучасного уявлення про соціальну реальність, економічні процеси та антропологічні виміри людського буття. Центральними категоріями його вчення є праця та відчуження – поняття, що дозволяють розкрити глибинні суперечності капіталістичного суспільства й зрозуміти трансформацію людської сутності в умовах історично сформованих економічних відносин. У марксистському підході праця розглядається як фундаментальна, родова здатність людини, як творчий процес, у якому індивід реалізує свою активність, свободу та здатність перетворювати світ. Однак у системі капіталістичного виробництва праця набуває протилежного змісту – вона стає зовнішньою, примусовою, позбавленою творчості діяльністю, а її результати відчужуються від працівника, перетворюючись на силу, що домінує над ним.

Категорія відчуження, сформульована Марксом у ранніх роботах, відображає процес системної деформації людського буття, за якої людина втрачає контроль над власною діяльністю, створеним продуктом, відносинами з іншими людьми та над власною родовою сутністю. У контексті промислового капіталізму праця перестає бути способом самореалізації та стає механізмом виживання, підпорядкованим логіці капіталу та нагромадження вартості. Звідси виникають нові форми соціальної нерівності, які впливають

Наукове видання

Південноукраїнські наукові студії: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 17–19 листопада 2025 р.) / ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кафедра філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик; Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України, Нац. ун-т «Одеська політехніка», Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НТУ «Дніпровська політехніка», Міжнародний університет; відп. ред. та укладач: Петінова О. Б. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 336 с.